

SvD

Vårdcentraler klarar inte psykisk ohälsa

Publicerad: 16 juni 2009, 08.43. Senast ändrad: 16 juni 2009, 11.05

PSYKOLOGBRIST Vem som helst kan någon gång under livet drabbas av en depression, ångest eller annan psykisk ohälsa. Men 70 % av Sveriges vårdcentraler, som ska vara första linjens sjukvård, har varken psykolog anställd eller vårdavtal med privatpraktiserande psykolog. Det visar en färsk kartläggning av landets vårdcentraler, skriver Psykologförbundets ordförande Lars Ahlin

Upprepade studier visar att en tredjedel av patienterna som söker hjälp på vårdcentralen har problem relaterade till psykisk ohälsa som exempelvis depression. Detta är vårt lands största folkhälsoproblem och det finns tydliga riktlinjer om vad som behöver göras (Socialstyrelsens riktlinjer för depressionssjukdom och ångestsyndrom). Ändå står man, från samhällets sida, fortfarande och tvekar. Människors psykiska ohälsa tas inte på samma allvar som fysiska sjukdomar.

Psykologförbundet har kartlagt tillgången till psykologer på landets ca 930 vårdcentraler. Kartläggningen gjordes med hjälp av telefonintervjuer under 4 veckor i maj-juni 2009 och gäller varje vårdcentral i landet med några få undantag. Vi kan konstatera att 7 av 10 av landets vårdcentraler saknar en anställd psykolog vid vårdcentralen och att bara 4 procent har avtal med privatpraktiserande psykologer till vilka de kan remittera patienter. Det här är särskilt oroande med tanke på att 70 procent av personer med depression vänder sig till primärvården. Vilken hjälp får de då?

Skillnaderna mellan de olika landstingen är stora. Gotland får väl godkänt som enda landsting/kommun som har anställd psykolog på alla vårdcentraler. Andra landsting som ligger bra till i vår kartläggning är Uppsala och Kalmar där 93 respektive 83 procent av vårdcentralerna har en psykolog anställd.

I Dalarna finns inte någon vårdcentral som har anställda psykologer eller vårdavtal. Andra exempel på landsting som får underkänt är Örebro som uppger att de inte har någon psykolog anställd på vårdcentralerna och Östergötland där endast 3 procent av vårdcentralerna har en anställd psykolog. I Stockholm saknar 3 av 4 vårdcentraler en anställd psykolog, enligt undersökningen.

Socialstyrelsen fastslår i de nationella riktlinjerna att behandling vid lindrig till måttlig depression och ångest i första hand ska vara psykologisk behandling. Och patienternas val av vårdgivare sammanfaller med landstingens önskemål om vart personer med psykisk ohälsa ska vända sig, nämligen vårdcentralerna.

Nästan varannan tillfrågad (46 %) vill i första hand vända sig till just vårdcentralen för att få hjälp vid depression, ångest eller annan livskris, enligt en opinionsundersökning som Sveriges Psykologförbund nyligen låtit göra (Novus Opinion, mars 2009). 24 % vill gå till

de flesta (85 % av samtliga tillfrågade).

Men utebliven vård för den enskilde verkar vara en realitet. Vårdcentralerna erbjuder idag inte den psykologiska behandling som patienterna söker och har behov av. Psykologer, den yrkesgrupp som är specialist på psykologisk behandling och psykisk ohälsa, lyser där med sin frånvaro. Det finns en allmänt utbredd missuppfattning att brist på psykologer är en orsak till att behandling inte erbjuds. Men så är inte fallet. En nygjord enkätundersökning från Psykologförbundet visar att de privatpraktiserande psykologerna har kapacitet att ta emot 44 000 fler patienter på ett år, försiktigt räknat.

Men psykisk ohälsa verkar vara en klassfråga. Närmare nio av tio privatpraktiserande psykologer uppger i samma undersökning att de ofta eller ibland måste säga nej till personer som har tydligt behov av psykologisk behandling men som inte själva kan betala för den.

Endast en femtedel av de insatser som de privatpraktiserande psykologerna ger bekostas av landstinget, resten betalas i de flesta fall av den enskilde men också av försäkringsbolag och arbetsgivare. Skulle vi acceptera detta avseende någon annan folksjukdom?

Senast 1 januari 2010 ska alla Sveriges landsting övergå till ett vårdvalssystem i primärvården. Syftet med reformen är att öka patienterna valfrihet och underlätta för vårdgivare att etablera sig i primärvården med offentlig ersättning. Det enskilda landstinget beslutar själv vilken behandling som ska ingå i det så kallade basutbudet. Vi förväntar oss nu att landstingen tillhandahåller den behandling mot måttlig depression samt ångest som Socialstyrelsen rekommenderar.

För att kunna erbjuda en vård på lika villkor och efter behov behöver samtliga av landets vårdcentraler kunna erbjuda besök och behandling hos psykolog. Låt psykolog ingå i basutbudet. Anställ fler psykologer på vårdcentralerna. Ge fler psykologer vårdavtal.

Lars Ahlin

Förbundsordförande Sveriges Psykologförbund